

29.4.2010

Dnro 2822/4/08

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttamiseen tarvitaan nimenomainen suostumus/Uppgifter om socialvårdsklienter kan endast överlämnas med uttryckligt samtycke

Tapahtumat

Kantelija oli hakenut kuljetuspalvelua vammaispalvelulain mukaan. Asiasta järjestettiin sosiaalivirastossa neuvottelu, johon osallistui myös kunnan hallintoylilääkäri. Kokouksesta laaditun muistion mukaan kantelija antoi ylilääkärille suullisesti luvan keskustella psykiatri A:n kanssa kantelijan sairaudesta ja sen aiheuttamasta toiminnanrajoitteesta. Ylilääkäri lähetti tämän vuoksi kantelijan jättämän lääkärintodistuksen kunnan terveyskeskuksessa toimivalle psykiatri A:lle, joka antoi siitä lausunnon. Myöhemmin ylilääkäri lähetti psykiatrille myös kantelijan antaman uuden lääkärintodistuksen ja kantelijan ylilääkärille lähettämät kaksi kirjettä, joissa kantelija muun muassa arvosteli psykiatrin laatimaa ensimmäistä lausuntoa ja ylilääkärin kannanottoja asiassa. Psykiatri laati viimeksi mainittujen asiakirjojen perusteella uuden lausunnon.

Oikeusasiamiehelle tekemässään kantelussa kantelija arvosteli ylilääkäriä siitä, että tämä oli luovuttanut kantelijan antamat lääkärintodistukset psykiatrille. Kantelijan mielestä hän oli ainoastaan antanut ylilääkärille luvan "keskustella" psykiatrin kanssa. Erityisesti kantelija arvosteli sitä, että hänen kuljetuspalveluasiaansa koskevat lääkärintodistukset ja psykiatrin siitä laatimat lausunnot oli tallennettu terveyskeskuksen potilasrekisteriin.

Asiakirjojen luovuttaminen

Kantelijan tarkoittamat asiakirjat ovat salassa pidettäviä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (asiakaslaki) 14 §:n mukaan. Asiakaslain 16 §:n mukaan salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Lääkärintodistuksessa olevien tietojen luovuttaminen on myös

arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietolain 12 §:n mukaan tällaisten henkilötietojen luovuttamiseen vaaditaan rekisteröidyn nimenomainen suostumus.

Henkilötietolain esitöissä ja tietosuojavaltuutetun julkaisemissa ohjeissa korostetaan kirjallisen suostumuksen merkitystä silloin, kun kyse on arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä. Oikeusasiamiehen mielestä suostumuksen ei kuitenkaan aina tarvitse olla kirjallinen. Silloin viranomaisen on kuitenkin näytettävä, että sillä on asiakas- ja henkilötietolaissa tarkoitettu nimenomainen suostumus tietojen luovuttamiseen.

Edellä mainitussa muistiossa sosiaalivirastossa järjestelystä kokouksesta ei ole mainintaa psykiatrille luovutetuista lääkäritodistuksista. Asiassa saadun muun selvityksen perusteella on kuitenkin katsottava, että kantelija oli antanut ylilääkärille nimenomaisen suostumuksen lääkärintodistusten luovuttamiseen psykiatri A:lle. Sen sijaan ylilääkäri ei ole esittänyt kantelijan antamaa suostumusta, joiden perusteella hän olisi saanut luovuttaa kantelijalta saamansa kirjeet psykiatrille. Tämän vuoksi ylilääkäri oli menetellyt lainvastaisesti.

Asiakirjojen tallentaminen

Potilasasiakirjojen laatimista koskevien säännösten mukaan tunnistettavaa potilasta koskevista konsultaatiosta on tehtävä merkinnät potilasasiakirjoihin. Sen sijaan on tulkinnanvaraista, millä tavalla konsultaatioasiakirjat on tässä tapauksessa tallennettava, koska ne eivät liity potilaan hoitoon terveyskeskuksessa.

Potilasrekisteriin tallentamisen puolesta voidaan esittää, että lääkärilausunnon laatimista kuljetuspalveluasiassa voidaan laajassa mielessä pitää terveyden- ja sairaanhoitona, jota koskevat potilasasiakirjat tallennetaan toimintayksikön potilasrekisteriin. Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaan *terveyden- ja sairaanhoidolla* tarkoitetaan nimittäin potilaan terveyden tilan määrittämiseksi taikka hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä. Lisäksi psykiatri oli lausuntoa laatiessaan käyttänyt potilasrekisterissä olevia kantelijan terveystietoja.

Potilasrekisteriin tallentamista vastaan voidaan esittää, että kuljetuspalveluasiana varten laadittu lausunto palvelee muuta tarkoitusta kuin kantelijan hoitosuhdetta terveyskeskukseen. Hen-

kilötietolain mukaan henkilötietoja saa käsitellä (esim. tallentaa) vain tavalla, joka on yhteensopiva kyseessä olevan rekisterin käyttötarkoituksen kanssa.

Saadun tiedon mukaan terveydenhuollon valvontaviranomaiset ja tietosuojaviranomaiset ovat yhteistyössä ryhtyneet selvittämään edellä tarkoitettujen lausuntojen ja vastaavien asiakirjojen tallentamista koskevaa kysymystä. Kun otetaan huomioon lainsäädännön tulkinnanvaraisuus ja kun kantelijan vammaispalveluasiasia koskevat tiedot on sittemmin poistettu terveyskeskuk-
sen potilasrekisteristä, asia ei antanut tältä osin oikeusasiamiehelle aihetta toimenpiteisiin.